

Rjavi srakoper *Lanius collurio* pod Kraškim robom

Mentor: Dejan Bordjan

Somentor: Tomaž Berce

Udeleženci: Taja Pajmon-Rak, Jernej Kocjančič, Metka Šuc

UVOD

V Sloveniji gnezdiijo tri vrste srakoperjev, ena pa ima status prezimovalca. Rjavi srakoper spada med bolj razširjene gnezdilke Slovenije. Za gnezdenje izbira odprto kulturno krajino, kjer je vsaj nekaj struktur, ki jih uporablja za lovna mesta in gnezdenje (npr. grmovje, nizko drevje, daljnovodi). V Evropi ima rjavi srakoper neugoden varstveni status. Po večjem delu Evrope njegova populacija doživlja močan upad, ki je zaznan tudi v Sloveniji.

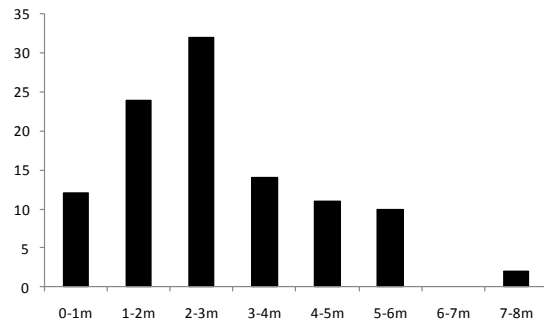
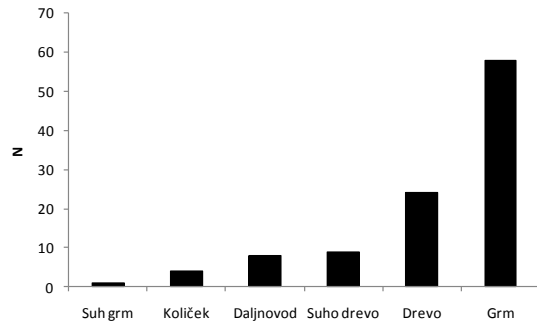
METODA

Na taboru smo rjavega srakoperja popisovali na kraških travnikih in kraških uvalah pod Kraškim robom. V šestih popisnih dneh smo popisali območja odprtih površin v Movraški in Gračiški uvali, kraške travnike na območju Treh očk ter širši okolici vasi Rakitovec, Zazid in Sočerga. Območja smo popisovali v dopoldanskih urah (med 6.20 in 11.45 uro), ko je srakoper najbolj aktiven. Območja smo prehodili tako, da smo pregledali vsa odprta območja, večinoma po kolovozih in cestah. V obrazce smo vpisovali podatke o spolu in aktivnosti opazovanega osebk, o višini in tipu lovnega mesta ter o neposredni rabi tal v okolici mesta opazovanja. Višino smo ocenjevali do pol metra natančno. Tip lovnih mest smo razdelili na naslednje kategorije: drevo, suho drevo, grm, suh grm, daljnovod in količek. Opažene srakoperje smo vrisovali v DOF (digitalni ortofoto posnetek) ter kasneje s pomočjo programa ArcMap zarisali na zemljevide za izračun gostot. Dejansko rabo prostora smo ocenjevali na območju manj kot 10 metrov od mesta opazovanja rjavega srakoperja. Dejanska raba prostora vključuje grmišče, travnik, opuščen travnik, pašnik, njivo, mejico, grmišče ter vrt. Pri aktivnosti smo opazovane osebk razvrstili v naslednje kategorije: sedenje, letenje, oglašanje ter lovljenje. Tako pri dejanski rabi tal ter aktivnosti smo zabeležili tudi deljene kategorije (npr.: grmišče-njiva).

REZULTATI

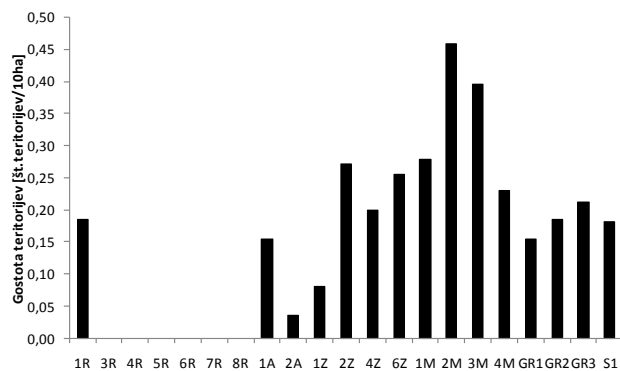
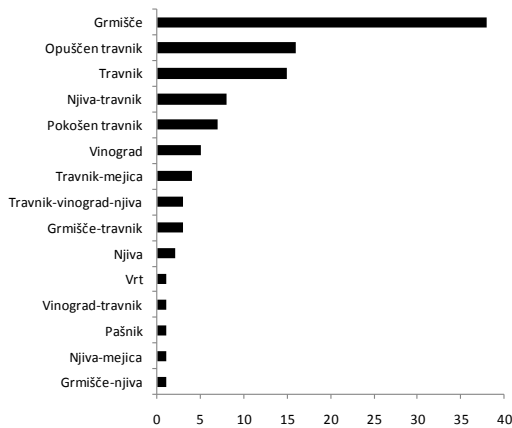
Skupaj smo popisali 21 ploskev, ki skupaj pokrivajo 463,9 ha. Na njih smo popisali 111 osebkov, največ na ploskvi 2M (v Movraški uvali) 20. Na ploskvah 3, 4, 5, 6, 7, 8R pa srakoperja nismo zabeležili. Gostoto gnezditvenih teritorijev smo izračunali med 0 in 46 parov/km² v povprečju 19 parov/km². Največje gostote smo zabeležili na območju Movraške uvale v povprečju 34 parov/km², najnižje pa na območju kraških travnikov v okolici Rakitovca, kjer smo na območju sedmih ploskev našli samo enega rjavega srakoperja. Rjave srakoperje smo najpogosteje zabeležili na grmu, najmanj pa na količku ter suhem grmu. Največkrat smo ga zabeležili na višinah 2-3 m, sledi višina 1-2 m, najmanj krat pa smo ga

zabeležili na višinah višjih od 4 m. Rjavi srakoper je največkrat lovil na območju grmišč ter opuščeni travnikov ter travnikov. Najmanj krat smo ga zabeležili na obdelovalnih površinah, kot so njive, vrtovi ter vinogradi.

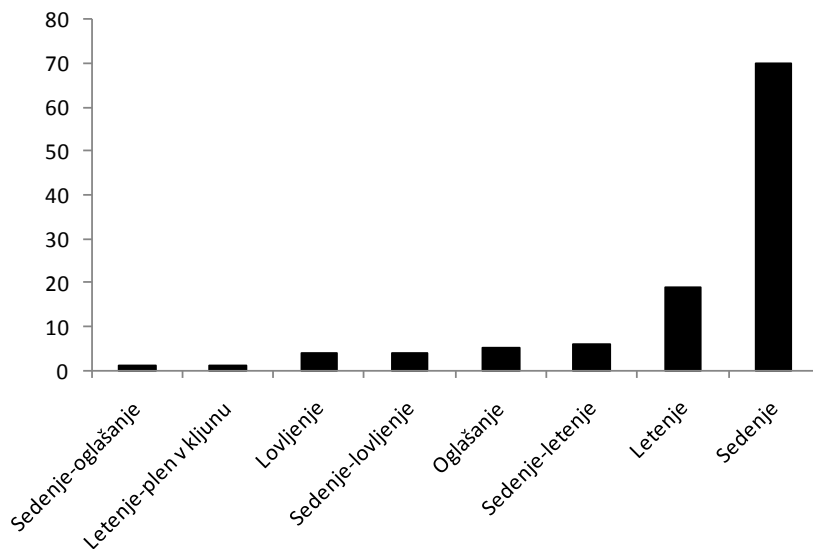
Graf 1: Tip lovnega mesta.

Graf 2: Višina lovnega mesta.

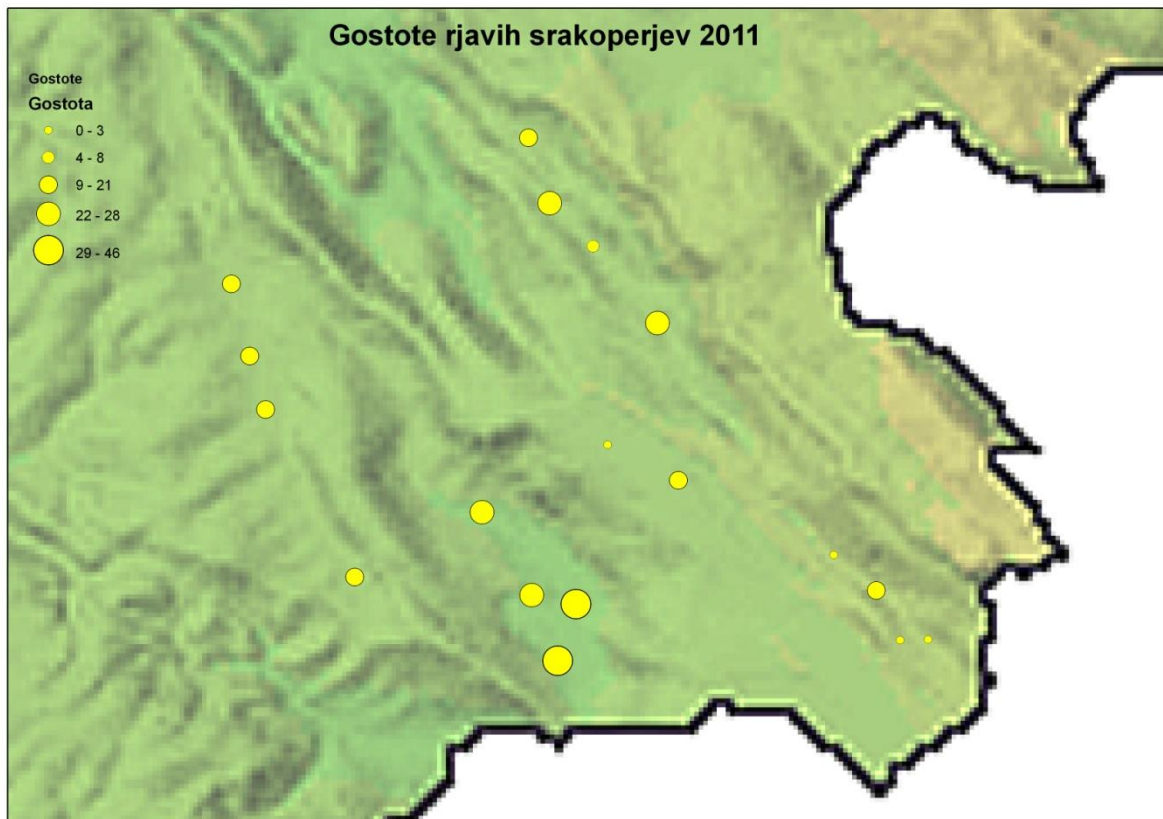

Graf 3: Dejanska raba tal.

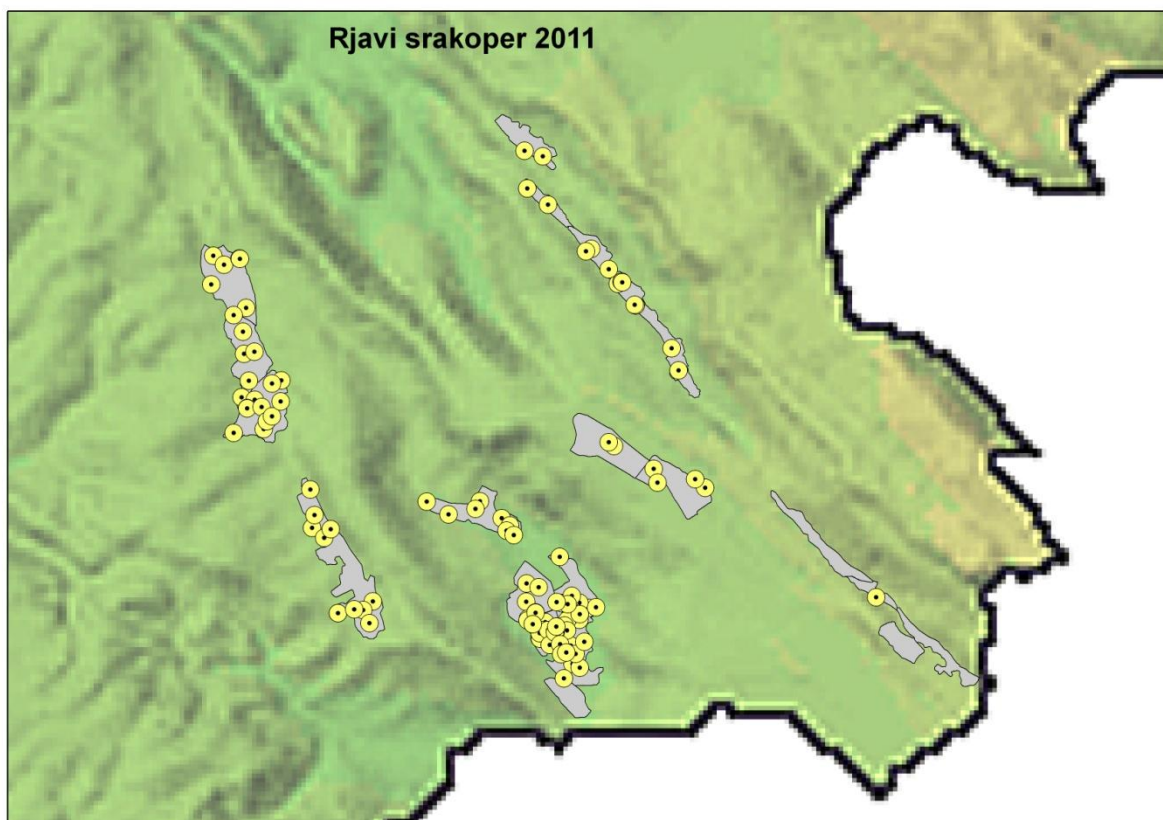
Graf 4: Gostota ptic na popisanih območjih

Graf 5: Zabeležena aktivnost rjavega srakoperja na popisanih ploskvah.

Slika 1. Zemljevid gostot zabeleženih teritorijev (rumene pike) rjavih srakoperjev.

Slika 2. Zemljevid zabeleženih osebkov rjavih srakoperjev z označenimi popisnimi ploskvami.

RAZPRAVA

Gostota gnezditvenih teritorijev na območju kraških travnikov (Tri očke) ter na območju manjših odprtih površin (okolica Rakitovca) je zelo nizka oziroma rjavi srakoper sploh ni bil zabeležen. Odsotnost oziroma nizko gostoto na teh območjih si razlagamo kot posledico prisotnosti skalnatih travnikov ter visoke in goste trave, ki je prisotna na teh površinah. Ta mu po našem mnenju omogoča slabše pogoje za lov nevretenčarjev, ki mu predstavljajo poglavitno vire hrane. To je kljub obilici plena, ki smo jo opazili na teh travnikih.

Zabeležena gostota rjavih srakoperjev na območju Movraške uvale je najvišja zabeležena v Sloveniji. Glede na dostopna in popisana območja Movraška uvala predstavlja eno najboljših območij za rjavega srakoperja v Sloveniji. Gostote zabeležene pri Sočergi, v Gračiški uvali ter na odprtih površinah v okolici Zazida so prav tako v zgornjem povprečju gostot zabeleženih v Sloveniji.

Tabela 1. Primerjava zabeleženih gostot teritorijev rjavega srakoperja na različnih območjih v Sloveniji.

Kraj in leto	Gostota [št. parov/10ha]
Velika Polana, 2000	2,3 - 2,8
Medvedce, 1993	0,70
Medvedce, 2003	1,20
Ljubljansko barje, 1994	2,40
Ljubljansko barje, 1989-2002	0,4 - 2,9
Ljubljansko barje, 2005	0,20
Jovsi, 1993	0,20
Volčeški travniki, 1994	0,80
Kobarid - Most na Soči, 2005	0,2 - 2,0
S del Notranjskega regijskega parka, 2007	1,6 - 2,0
Slovenske Gorice, 2004	0,70
Šturmovci, 1992	3,90
Šturmovci, 1997	2,10
Šturmovci, 2003	1,20
Cerkniško jezero, 2008	0,40
Okolica Rakitovca	0,0 - 4,6

Za razliko od popisanih območij v Notranjskem regijskem parku v letu 2007, kjer je bil rjavi srakoper največkrat zabeležen na drevesu ter na drugem mestu na grmu, smo ga na območju travnikov pod Kraškim robom zabeležili na grmu in šele na drugem mestu na drevesu. Posledica tega je nižja opazovana višina lovnege mesta, ki je bila na območju Notranjskega regijskega parka večinoma med 2-5m, na območju travnikov pod Kraškim robom pa večinoma pod tri metre. Na območju Notranjskega regijskega parka je bila najpogosteje zabeležena raba tal košen ter nekošen travnik, na območju travnikov pod Kraškim robom pa grmišča ter opuščeni travniki. V obeh primerih je bil najmanjkrat zabeležen na obdelovalnih površinah, kot so njive. To je verjetno posledica nižjih gostot primernege plena na teh območjih.